

18. Odpoveď ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky J. Richtera na interpeláciu poslancov Národnej rady Slovenskej republiky S. Gaborčákovej a M. Krajčího podanú 24. marca 2017 vo veci problematiky platenia odvodov za licencie Slovenskej lekárskej komory

Ján Richter

minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

SEKRETARIÁT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 26-04-2017		
Číslo spisu: NEDS - 354/2017		
Listy: 1/-	Prílohy: 1/3	
RZ	ZH	LU

Bratislava 20. aprila 2017
Číslo: 7410/2017-M_OPVA-14483

Vážená pani poslankyňa, vážený pán poslanec,

na Vašu interpeláciu týkajúcu sa vymáhania nezaplatených odvodov Sociálnou poisťovňou od držiteľov licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov (licencia L1A) a návrhmi na jej riešenie si dovoľujem uviesť nasledovné:

Od 1. januára 2015 má Sociálna poisťovňa povinnosť písomne oznámiť samostatne zárobkovo činné osobe vznik povinného sociálneho poistenia. Sociálna poisťovňa uvedené skutočnosti vyhodnocuje na základe údajov poskytovaných subjektmi, ktoré oprávnenia na vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti vydávajú a na základe údajov o dosiahnutých príjmoch z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR.

Podľa zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti zdravotnícke povolanie môže fyzická osoba vykonávať okrem iného na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A), ktorú vydáva Slovenská lekárska komora (SLK) a na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ktoré vydáva samosprávny kraj. Obidve oprávnenia zakladajú status samostatne zárobkovo činné osoby na účely sociálneho poistenia.

Sociálna poisťovňa získala v roku 2015 od SLK údaje o lekároch – fyzických osobách, ktoré k dátumu poskytnutia týchto údajov mali platnú licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov (L1A). Mnohí lekári, ktorí mali licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) poskytovali zdravotnú starostlivosť aj na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia ako fyzická osoba (vydaného samosprávnym krajom). Niektorí takíto lekári, ktorí sa v období do 31. decembra 2014 prihlásili na povinné poistenie samostatne zárobkovo činné osoby, predložili pobočke Sociálnej poisťovne len toto povolenie (nepredložili licenciu L1A). Po zániku povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia fyzickou osobou [najmä z dôvodu prechodu z fyzickej osoby na právnickú osobu (s.r.o.)], sa niektorí lekári odhlásili z povinného poistenia. Nakoľko však u nich nedošlo k zániku všetkých oprávnení na výkon samostatnej zárobkovej činnosti (stále boli držiteľmi licencie L1A - túto skutočnosť sa Sociálna poisťovňa dozvedela až v roku 2015 od SLK) a ich príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti boli vyššie ako zákonom stanovená hranica príjmu, povinné poistenie samostatne zárobkovo činné osoby im nemalo zaniknúť.

Dovoľujem si upozorniť, že k situáciám, ktoré sú predmetom interpelácie došlo na základe skutočnosti, že lekári, pri odhlásení sa z povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činné osoby z dôvodu zániku povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia fyzickou osobou pred rokom 2015, neuviedli pobočke Sociálnej poisťovne, že sú držiteľmi aj ďalšieho oprávnenia na výkon samostatnej zárobkovej činnosti, t.j. v týchto

případoch licencie L1A. Príslušná pobočka Sociálnej poisťovne nemohla vedieť, že sa odhlasujú z povinného poistenia nesprávne. To, že sú držiteľmi aj iného oprávnenia sa Sociálna poisťovňa dozvedela z údajov, ktoré jej predložili subjekty vydávajúce oprávnenia na základe, v niektorých prípadoch, viackrát opakovaných výziev v roku 2015, a ihneď aj konala.

K jednotlivým otázkam

1. „Prečo vymáha Sociálna poisťovňa nedoplatky na odvodoch takmer po 10 rokoch od vzniku povinnosti, keď za tento čas narástli penále takmer na výšku odvodu?“

Podľa § 228 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2014 bola samostatne zárobkovo činná osoba povinná prihlásiť sa na povinné poistenie najneskôr do ôsmich dní od vzniku týchto poistení a odhlásiť sa z týchto poistení do ôsmich dní od ich zániku.

Sociálna poisťovňa posudzovala správnosť splnenia tejto povinnosti len na základe dostupných údajov, t.j. dokladov, ktoré predložila samostatne zárobkovo činná osoba a na základe príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti, ktoré Sociálnej poisťovni poskytovalo Finančné riaditeľstvo SR (predtým Daňové riaditeľstvo SR). Nakoľko Sociálna poisťovňa v tom čase mala vedomosť len o existencii oprávnenia, ktoré predložila samostatne zárobkovo činná osoba, nemohla vedieť, že sa odhlasuje nesprávne. Za účelom zabezpečenia výkonu sociálneho poistenia od 1. januára 2015 Sociálna poisťovňa potrebovala od subjektov, ktoré vydávajú oprávnenia na výkon samostatnej zárobkovej činnosti, údaje o všetkých aktívnych oprávneniach k 1. januáru 2015. Sociálna poisťovňa tak získala údaje aj o oprávneniach, ktoré boli vydané pred 1. januárom 2015 a k 1. januáru 2015 neboli stále zrušené. Na základe týchto údajov bolo zistené, že niektoré samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré vykonávali činnosť na základe viacerých oprávnení sa nesprávne odhlásili z povinného poistenia samostatne zárobkovo činné osoby, nakoľko ich príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti v rozhodujúcom období presiahli zákonom ustanovenú hranicu príjmu a mali aj naďalej povinnosť platiť poistné. Ak sa takýmto spôsobom zistilo neodvedené poistné, tak ho Sociálna poisťovňa bola povinná samostatne zárobkovo činné osobe predpísať aj s príslušným penále za každý deň omeškania, čo podporuje aj § 144 a § 240 zákona o sociálnom poistení.

2. „Sociálna poisťovňa prisľúbila riešiť takto vzniknutú situáciu udelením generálneho pardonu. V akom štádiu je príprava legislatívneho návrhu, ktorým sa zavedie generálny pardon? Kedy je predpokladaný dátum nadobudnutia účinnosti tohto legislatívneho návrhu upravujúceho generálny pardon?“

V máji 2016 a v septembri 2016 sa na podnet SLK uskutočnili stretnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne so zástupcami SLK. Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne vysvetlil SLK postup Sociálnej poisťovne, ktorý je v súlade so zákonom o sociálnom poistení a zdôraznil, že Sociálna poisťovňa nemôže uplatňovať voči lekárom iné postupy ako uplatňuje voči ostatným samostatne zárobkovo činným osobám. SLK bola oboznámená s tým, že nie je možné odpustiť samostatne zárobkovo činným osobám povinnosť platiť poistné a penále, nakoľko to zákon neumožňuje. Za účelom predchádzania uvedeným problémom v budúcnosti, bolo SLK odporučené zvýšiť informovanosť lekárov v súvislosti so zrušením licencií, ktoré nevyužívajú. Sociálna poisťovňa neprísľúbila riešiť uvedenú situáciu udelením generálneho pardonu, keďže takéto rozhodnutie nie je v kompetencii Sociálnej poisťovne.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR rovnako rokovalo s predstaviteľmi SLK o vzniknutom probléme v októbri 2016. Ich konečná požiadavka spočívala v návrhu na zavedenie odpustenia predpísaného penále, ktoré súvisí s dlžným poistným dotknutej skupiny lekárov.

Uvedený právny inštitút však nemožno aplikovať len vo vzťahu k vymedzenej skupine povinných osôb. Išlo by o pozitívnu diskrimináciu osôb, ktoré nepostupujú v súlade so zákonom a nie je vylúčené, že by bolo posudzované ako poskytnutie štátnej pomoci.

Mimoriadne uplatnenie inštitútu odpustenia povinnosti platiť penále (generálny pardon) znamená odpustenie penále pre všetky povinné subjekty (zamestnávateľa, samostatne zárobkovo činné osoby, dobrovoľne poistené osoby) za rovnakých podmienok. Takéto opatrenie má však viaceré účinky a to nielen pozitívny vo forme motivácie dlžníkov zaplatiť dlžné poistné, ale aj negatívny vplyv spočívajúci v nepriamej podpore povinných subjektov neplatiť poistné. Zároveň spôsobuje, že sankčné opatrenia v zákone smerujúce proti neplneniu povinnosti sa stávajú bezzubými. Generálny pardon znamená otvorenú podporu pre neplatenie poistného a diskrimináciu voči tým, ktorí platili poistné riadne a včas. Z uvedených dôvodov nemá navrhovaný spôsob riešenia ani podporu ministerstva.

3. Uvažujete aj nad iným riešením vzniknutej situácie ako len nad udelením generálneho pardonu Sociálnou poisťovňou?

Čo sa týka riešenia dotknutého problému do budúcnosti musím konštatovať, že od roku 2015 nadobudla účinnosť novela zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, zákon č. 338/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o sociálnom poistení. Na základe tohto zákona od 1. januára 2015 zanikla povinnosť samostatne zárobkovo činných osôb oznamovať Sociálnej poisťovni že im vzniklo povinné sociálne poistenie. Naopak, dosiahli sme stav, kedy Sociálna poisťovňa je povinná písomne oznámiť samostatne zárobkovo činnnej osobe vznik povinného poistenia. Sociálna poisťovňa uvedené skutočnosti vyhodnocuje na základe údajov poskytovaných subjektmi, ktoré oprávnenia na vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti vydávajú a na základe údajov o dosiahnutých príjmoch z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti poskytnutých Finančným riaditeľstvom SR.

K porušeniu oznamovacej povinnosti samostatne zárobkovo činnými osobami vo vzťahu k vzniku povinného poistenia samostatne zárobkovo činných osôb už od tej doby nemôže prísť.

V zmysle uvedeného mám za to, že sme urobili maximum v prospech samostatne zárobkovo činných osôb v sociálnom poistení, keď sme ich odbremenili od nahlasovania poistenia a preniesli ho na Sociálnu poisťovňu.

Z právneho pohľadu prípady nesprávneho odhlásenia sa zo sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnými osobami, ktoré nastali pred rokom 2015, nemožno jednoducho vyriešiť zmenou zákona. Ide o uplatňovanie zásady zákazu retroaktivity v našom právnom poriadku, v zmysle ktorej nová právna úprava pôsobí len do budúcnosti. Preto nenachádzame relevantný právny nástroj, ktorý by vyriešil dotknutý problém bez toho, aby vykazoval prvky diskriminácie vo vzťahu k subjektom, ktoré si v reálnom čase plnili povinnosti voči Sociálnej poisťovni riadne a včas, teda v súlade so zákonom.

S pozdravom

Vážená pani
Soňa Gaborčáková
poslankyňa
Národnej rady Slovenskej republiky
Bratislava

Vážený pán
Marek Krajčí
poslanec
Národnej rady Slovenskej republiky
Bratislava

